

اصل عدم تجسس و استثنائات آن در فقه و حقوق ایران (با نگاهی به روایات)

محمد مهدی کریمی نیا^۱، میلاد یوسف زاده^۲، مجتبی انصاری مقدم^۳

^۱ استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم (نویسنده مسئول)

^۲ طلبه حوزه علمیه قم، فارغ التحصیل سطح ۲ (کارشناسی) مدرسه عالی قضاوت

^۳ دکتری علوم قرآن و حدیث دانشگاه میبد، پژوهشگر و مدرس دانشگاه

چکیده

انسان به وجود پذیرش زندگی در اجتماع، حاضر نیست از آنچه که فردی ترین مسائل وی مربوط میشود دست بردارد که آن همان حریم خود است؛ که حریم خصوصی افراد از مهم ترین مفاهیمی است که در اکثر مباحث فقهی و نظام های حقوقی به ویژه نظام حقوقی ایران به طور جدی مورد تأکید قرار گرفته است. و از طرف دیگر تجسس کردن یکی از مفاهیمی است که در حوزه های فقه (محتوای آیات و روایات و دیگر ادله) و حقوقی (قوانین اسلامی) کاربرد مهمی دارد، به طور کلی از مفاد حوزه های (منابع) مذکور استفاده می شود که اصل اولیه در تجسس، حرمت می باشد؛ اما حکم حرمت تجسس دارای حدود مرز خاصی بوده و بر تمام مصادیق آن نمی توان حکم حرمت را بار کرد، بلکه تجسس در مواردی از حکم مطلق حرمت مقید (استثناء) شده و به جواز آن دلالت می کند. پس این تحقیق با استفاده از روش توصیفی و تحلیلی که بر اساس ادله اسلامی و حقوقی و همچنین مبانی اخلاقی نگاشته شده تا مفاهیم حریم خصوصی افراد و ممنوعیت تجسس در قلمرو آن را با رویکرد تأمین امنیت اخلاقی جامعه مورد بررسی قرار گرفته، و همچنین بدیهی است استثنائاتی در تجسس وجود دارد که بارعایت موازین اسلامی و قانونی ضرورت پیدا می کند؛ که آن استثنائات هم بر اساس بعضی از مواد قوانین حقوقی و ادله عقلی و همچنین سیره برای موضوعات مختلفی اجازه داده شده است.

واژه های کلیدی: تجسس، حریم خصوصی، حق الناس، فقه امامیه، نظام حقوق اسلامی ایران.